

Priame a nepriame náklady na manažment diabetes mellitus na Slovensku

Martina Ondrušová¹, Martin Suchanský¹, Iveta Pálešová²

¹Pharm-In, spol. s r. o., Bratislava

²AIFP, Bratislava

Úvod: Diabetes mellitus je závažné chronické ochorenie, ktoré svojim stúpajúcim výskytom, nepriaznivou prognózou so znížením kvality života predstavuje aj významnú sociálno-ekonomickú záťaž verejného zdravotníctva a štátneho rozpočtu SR. Priame medicínske náklady na ochorenie zahŕňajú definované náklady medicínskej intervencie, lieky a vyšetrenia súvisiace s ambulantnou, ústavnou a ošetrovateľskou zdravotnou starostlivosťou (ZS). Nepriame náklady (NN) predstavujú náklady súvisiace so stratou alebo poklesom produktivity práce v dôsledku ochorenia pracovníka, ako sú napríklad absencia v práci (práceschopnosť), zdravotné postihnutie alebo predčasná smrť, ale aj starostlivosť o chorého príbuzným. Priame aj nepriame náklady predstavujú verejné financie, ktoré by štát mal zohľadňovať pri tvorbe zdravotnej alebo liekovej politiky a pri zavádzaní zdravotníckych technológií. Odhad priamych nákladov v dôsledku diabetu je v SR výrazne limitovaný pretrvávajúcim nedostatkami v kvalite aj kvantite informácií o ZS pacientov. Dáta v zmysle nepriamych nákladov sa v SR nezberajú takmer vôbec, pritom podľa publikovaných odhadov z iných krajín tvoria nepriame náklady na diabetes v priemere až 50 % celkových nákladov.

Metodika: Cieľom predkladanej komplexnej cost-of-illness štúdie bolo z dostupných tvrdých dát vypočítať celkovú ekonomickú záťaž populácie, ktorá vzniká v dôsledku diabetu v SR. Priame náklady sa vyčíslili ako náklady na ZS pri manažmente diabetu s výnimkou jeho komplikácií, a zahŕňali náklady vykázané za dopravu, ústavnú ZS (t. j. hospitalizácie), ambulantnú ZS, spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky a produkty ZS. Nepriame náklady z pohľadu sociálneho poistenia zahŕňali sociálne platby z vládneho rozpočtu (napr. rôzne sociálne dávky a dôchodky), ako aj finančné straty štátu na daniach a odvodoch. Pre zhodnotenie finančnej záťaže spojennej so stratou produktivity práce v dôsledku diabetu sa za metódu výpočtu zvolil modifikovaný tzv. Human Capital Approach (HCA), pričom sa odhadli náklady na prezentizmus, absentizmus a predčasné úmrtie. Podkladové údaje pre odhad nepriamych nákladov boli v čase realizácie dostupné len pre rok 2017.

Výsledky: Na základe dát o činnosti diabetologických ambulancií A (MZSR) 2-0 sa v roku 2018 identifikovalo 26 884 pacientov s diabetom 1. typu a 323 897 pacientov s diabetom 2. typu, t. j. celkovo 350 781 diabetikov. Priame náklady na manažment diabetu za rok 2018 predstavovali celkovo 32,8 mil. EUR vynaložených na ZS pri diabete 1. typu a 106,5 mil. EUR v dôsledku diabetu 2. typu pričom najvyšší podiel, v priemere 71%, tvorili náklady na produkty ZS. Nepriame náklady, ktoré vznikli v súvislosti s diabetom 1. a 2. typu za rok 2017, sa odhadli na 423 mil. EUR, čo je približne 1 212 EUR na jedného pacienta. V rámci NN mali majoritné zastúpenie priame nezdravotnícke náklady (t. j. sociálne výdavky a strata daní a odvodov) s podielom 63 %, zvyšných 37 % tvorili náklady vynaložené v dôsledku straty produktivity práce, pričom najvyšší podiel z nich tvorili náklady pri absentizme (61 %), ďalej pri prezentizme (38 %) a v najnižšej miere sa podieľali náklady vzniknuté pri predčasnom úmrtí (1 %). Diabetes 1. a 2. typu zaťažil v roku 2017 slovenskú ekonomiku celkovými nákladmi, ktoré dosiahli výšku 0,5 miliardy EUR, pričom podiel nepriamych nákladov tvoril až 76% oproti priamym nákladom na ZS s podielom 24 %.

Záver: Predkladaná štúdia poskytuje odhad záťaže spôsobenej diabetom a môže slúžiť ako základ pre plánovanie opatrení a hodnotenie nákladovej efektívnosti intervencií pri tomto ochorení.